

methods of intermediate cutting on silvicultural and mensuration indicators of pine stands are outlined and analyzed.

Key words: *tree stand, type of forest conditions, forest stand, height, diameter, growing stock.*

УДК 630*18:630*2

ПРО РЕЖИМ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІННИХ ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЛІСОВОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ

О. В. Токарева, кандидат сільськогосподарських наук

Виявлено основні напрями збереження цінних природних лісових комплексів. Встановлено відповідності шостої категорії особливо цінних для збереження лісів (ОЦЗЛ) категоріям і підкатегоріям захисності лісів. Проаналізовано особливості ведення лісового господарства в ОЦЗЛ 6.

Особливо цінні для збереження ліси, Лісова Опікунська Рада, особлива цінність для збереження.

Лісовою Опікунською Радою (FSC) розроблено концепцію «особливо цінних для збереження лісів» для використання в сертифікації ведення лісового господарства. Відповідно до Принципу 9 «Збереження особливо цінних лісів», FSC встановлено чотири критерії, які охоплюють ідентифікацію, консультації, планування ведення господарства та моніторинг ОЦЗЛ [1].

Залежно від особливої цінності для збереження (ОЦЗ) встановлено шість категорій ОЦЗЛ. Лісові території, необхідні для збереження традиційної культурної автентичності місцевих громад відносять до шостої категорії ОЦЗЛ.

Мета досліджень – здійснити узагальнення напрямів та аналіз режиму збереження цінних природних лісових комплексів у ОЦЗЛ 6.

Матеріали та методика досліджень. Дослідними матеріалами були об'єкти на території ВП НУБіП України «Боярська ЛДС», які мають ОЦЗ 6 – на пунктах лінії оборони м. Києва, на братській могилі боярських євреїв, у Долині Надсона та біля початку боярської вузькоколійки.

Методологія досліджень ґрунтувалася на використанні загальних методів аналізу й синтезу, системного аналізу та експертних оцінок.

Результати досліджень. Концепція «особливо цінних для збереження лісів» частково реалізована в чинній нормативно-законодавчій базі ведення лісового господарства у вигляді категорій і підкатегорій захисності лісів, які виділяються згідно з «Порядком поділу

лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (див. таблицю).

Особливо цінні для збереження ліси та умови віднесення лісів до категорій захисності, а також до особливо захисних лісових ділянок [3]

Категорія ОЦЗЛ	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗЛ	Умови виділення (згідно з „Порядком поділу...”)
ОЦЗЛ 6: Лісові території, що є визначальними для традиційної культурної ідентичності місцевих громад	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	
	розташовані в межах історико-культурних заповідників, меморіальних комплексів, місць, пов'язаних із важливими історичними подіями, охоронних зон пам'яток історії, археології, містобудування та архітектури, монументального мистецтва.	
	Особливо захисні лісові ділянки	
	Лісові ділянки, що прилягають до земель історико-культурного призначення	лісові ділянки завширшки 50 м, що прилягають до територій, на яких розташовані історико-культурні заповідники, меморіальні парки, поховання, археологічні й архітектурні пам'ятки та архітектурно-ландшафтні комплекси

Стаття 9 Конституції України передбачає пріоритет міжнародних конвенцій і угод, ратифікованих Україною [2].

Проте відповідні положення й вимоги, визначені ратифікованими Україною міжнародними угодами й конвенціями, у чинному українському законодавстві відображені незначною мірою [3, 4]. Ефективним механізмом збереження особливої цінності лісів поза межами природно-заповідного фонду може стати практичне впровадження ОЦЗЛ через внесення змін до «Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» [3].

Планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах здійснюються згідно з чинною законодавчо-

нормативною базою ведення лісового господарства [5]. Основним завданням, що вирішується під час планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах, є охорона, підтримання та поліпшення екологічних (у т. ч. забезпечення збереження біорізноманіття) і соціальних цінностей, запобігання можливим негативним змінам, зокрема антропогенному впливу, у цих лісах.

Усі ОЗЛД мають режим обмеженого лісокористування, а тому в них, за потреби, може бути повністю або частково заборонено застосування окремих видів і способів рубок [6]. Разом з тим, визнання лісу таким, що має ОЦЗ, зовсім не означає автоматичного припинення господарських заходів, навіть таких, як рубки головного користування.

Доцільність проведення будь-яких господарських заходів, їх обсяги, черговість і повторюваність визначаються лісогосподарським підприємством за участі відповідних організацій та зацікавлених сторін на основі матеріалів базового та безперервного лісовпорядкування, наукових рекомендацій, результатів моніторингу, що проводяться в таких лісах тощо [1].

Окремим питанням виділення й наступного господарювання в ОЦЗЛ є встановлення площі тієї ділянки лісу, яка саме має ОЦЗ.

Господарська діяльність в ОЦЗЛ має плануватися і виконуватися таким чином, щоб гарантувати збереження або примноження зазначених цінностей. Основними господарськими заходами, що можуть здійснюватися в ОЦЗЛ є: заходи щодо запобігання антропогенним змінам лісових екосистем (зокрема, відновлення гідрологічного режиму ґрунту, збереження та відновлення рослинних угруповань, видів рослин і тварин, які зникають тощо); добровільно-вибіркові рубки; рубки догляду, вибіркові санітарні рубки, лісовідновні й ландшафтні рубки; ліквідація захаращеності; заходи сприяння природному поновленню; протипожежні заходи; створення піднаметових культур тощо.

ОЦЗЛ 6 відіграють ключову роль у збереженні культурної та релігійної самобутності місцевих громад і соціальних груп, становлять історичну, культурну, релігійну й традиційну цінність. Вони мають важливе культурне, екологічне, економічне або релігійне значення для місцевих громад.

Одним із прикладів ОЦЗЛ 6 є Долина Надсона, розташована у Боярському лісництві, кв. 34, вид. 3–5. Пам'ятний знак встановлений у 50-х роках минулого століття на честь улюбленого місця відпочинку й прогулянок відомого російського поета

**Пам'ятний знак
у Долині Надсона**

Семена Яковича Надсона (1862–1887 рр.). Це місце надихало його на творчість та було оспіване у його віршах (див. рисунок).

Безперечно, такі об'єкти є визначальними для традиційної культурної ідентичності місцевих громад, а ведення лісового господарства у навколишніх лісах повинно сприяти підтримці або підвищенню їхньої цінності.

Ведення господарства в ОЦЗЛ 6 здійснюється відповідно до вимог нормативних документів України, які застосовуються до лісів, що мають історико-культурне призначення. Під час планування лісгосподарських заходів слід враховувати думки представників громад. Матеріали лісовпорядкування, плани ведення лісового господарства повинні включати описи ОЦЗЛ 6 та бути доступними для громадськості. Громадам має бути гарантовано право вільного доступу й тривалого користування ОЦЗЛ 6. Ведення господарства в ОЦЗЛ 6 має бути спрямоване на формування на цих лісових ділянках стійких до антропогенного навантаження різновікових деревостанів, за складом наближені до природних, без впливу на їх ОЦЗ.

Список літератури

1. Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання : практ. посіб. для України. – [2-га ред.]. – 20 червня 2008. – 146 с.

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996 року. № 254к/96-ВР. – К. : Преса України, 1997. – С. 10.

3. Законодавчо-нормативне забезпечення охорони природи в лісовому секторі України : аналітичний звіт [Бондарук Г. В., Артов А. М., Кагало О. О., Проценко Л. Д.]. – К., 2012. – 166 с.

4. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / кол. авт. : Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. – Львів. – 2009. – 203 с.

5. Кравець П. В. Аналіз законодавчо-правових, управлінських та лісівничих аспектів сертифікації в Україні / П. В. Кравець // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : міжвід. наук.-техн. зб. – Львів : НЛТУУ. – 2006. – Вип. 30. – С. 54–62.

6. Сторожук В. Ф. Аналіз нормативного поділу лісів за функціональним призначенням : аналітичний звіт, підготовлений консультантом В. Ф. Сторожуком [Електронний ресурс] / В. Ф. Сторожук. – Режим доступу : <http://www.lesovod.org.ua/node/22205>

Выявлены основные направления сохранения ценных природных лесных комплексов. Установлены соответствия шестой категории ОЦСЛ категориям и подкатегориям защитности лесов. Проанализированы особенности ведения лесного хозяйства в ОЦСЛ.

Ключевые слова: *ценные для сохранения леса, Лесной Опекунский Совет, особая ценность для сохранения.*

The main directions of natural forest systems conservation are defined. Correspondents of HCVF 6 recognized forms with categories and subcategories of forests protection are established. Peculiarities of forest management in HCVF are analyzed.

Key words: *high conservation value forests, Forest Stewardship Council, high conservation values.*

УДК 680* 546:79. 630.*2:582

ПОТРЕБА ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

П. П. Яворовський, доктор сільськогосподарських наук

Безпілотні літальні апарати входять до першого десятка найперспективніших винаходів людства минулого століття. Вартість години їх експлуатації у понад п'ять разів нижча, порівняно з вартістю години експлуатації пілотованих літаків і вертольотів. В Україні розроблено близько десяти типів безпілотних літальних апаратів, частину з яких доцільно використовувати для потреб лісового господарства. Наведено також характеристику безпілотних літальних апаратів іноземного виробництва. Розглянуто можливість проведення авіапатрулювання з використанням безпілотних літальних апаратів за умов охорони лісів від пожеж, проведення лісопатологічного моніторингу та контролю за можливими лісовими порушеннями.

Ключові слова: *безпілотні літальні апарати, авіапатрулювання, охорона лісів від пожеж, лісопатологічний моніторинг, лісові порушення.*

Безпілотний літальний апарат (англ. *Unmanned aerial vehicle*, скор. *UAV*; або *Remotely piloted vehicle*, нім. *Unbemanntes Luftfahrzeug*, скор. *RPV*, рос. Беспилотный летательный аппарат, скор. БПЛА (БПА) або Дрон) – літальний апарат, який виконує політ і здійснює посадку без фізичної присутності пілота на його борту. Згідно з висновком учених Массачусетського технологічного інституту, дрони входять до першого десятка найперспективніших винаходів людства минулого століття. Оцінюючи фінансові аспекти використання ВПЛА, слід зазначити, що вартість години їх експлуатації більш ніж у п'ять разів нижча від вартості експлуатації пілотованих літаків та вертольотів [1]. Інформацію щодо типів безпілотних літальних апаратів наведено в табл. 1.

Мета досліджень – розглянути можливість використання у лісовому господарстві України аеродинамічних моторних безпілотних літальних апаратів літакового та вертолітного типів.